

Aleg. 174.

Sprawozdanie

komisji gminnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu I. za czas od 1. lipca 1888 do końca czerwca 1889 r.

Wysoki Sejmie!

Departament I. Wydziału krajowego, w którego zakres wchodzi sprawy gminne, składając sprawozdanie z czynności za czas od 1. lipca 1888 do końca czerwca 1889, wylicza przedewszystkiem ustawy przez Wys. Sejm uchwalone, które Najwyższą sankcyę otrzymały, tudzież te, którym Najwyższa sankcyę odmówioną została, z przytoczeniem powodów odmowy.

Następnie przytacza sprawozdanie projekty ustaw, które przez Departament I. wypracowane i Wysokiemu Sejmowi na obecnej sesyi osobnemi sprawozdaniami przedłożonych zostały, lub których wypracowanie jest w toku.

Czynności Departamentu I. w tej gałęzi są znaczne.

Pomijając nawet liczne projekty ustaw o nadanie gminom prawa poboru rozmaitych opłat, tudzież projektów rozdziału poszczególnych gmin, zajmował się Departament I. wypracowaniem ważniejszych spraw, mianowicie przedłożył:

ustawę o pisarzach gminnych ;

ustawę o policyi ogniowej dla miast i miasteczek ;

ustawę o przyczynianiu się Towarzystw asekuracyjnych do utrzymania straży ogniowych.

W toku wypracowania znajdują się :

projekt ordynacyi wyborczej dla 30 miast nową ustawą miejską objętych ;

ustawa budownicza i ogniowa dla wsi ;

ustawa o zmianie §. 3-go ustawy o księgach gruntowych ;

ustawa o służbach.

Do powyższych prac ustawodawczych Departamentu I. czyni komisya gminna następujące uwagi:

Uchwałą z dnia 25. stycznia 1887 polecił Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał dokładnie stosunki administracyi gmin naszego kraju i na tej podstawie przedstawił Sejmowi stosowne wnioski co do reformy ustawodawstwa gminnego.

Wywiązując się z tego polecenia zebrał Wydział krajowy wyczerpujące materiały a następnie zwołał w roku 1887 ankietę przedstawiając jej cały szereg pytań.

Ankieta uznała nagłą potrzebę reformy ustawodawstwa gminnego, i objawiła zarazem zdanie, że postanowienia jednej i tej samej ustawy gminnej nie mogą być zastosowane dla miast, miasteczek i gmin wiejskich, a to z powodu znacznych różnic co do zasobów inteligencji, majątkowych jakoteż i innych wybitnych różnic pomiędzy miastem a wsią.

Wydział krajowy przychylając się do zdania ankiety, podzielił gminy na trzy kategorie :

I. miasta pierwszorzędne (30),

II. miasta drugorzędne i miasteczka (dwieście kilkadziesiąt),

III. gminy wiejskie i wywiązując się częściowo z polecenia Wysokiego Sejmu wszedł na sesji roku 1888 z projektem reformy dla I. kategorii, t. j. projektem dla miast pierwszorzędnych (30), który to projekt z niektórymi zmianami przez wysoki Sejm przyjęty, otrzymał Najwyższą sankcyę.

Oczywiście, że należałoby bezzwłocznie przystąpić do dalszej reformy według przyjętego programu, a mianowicie do reformy ustawodawstwa gminnego dla miast drugorzędnych i miasteczek.

Zważywszy na okoliczność, że stosunki gospodarki miast drugorzędnych i miasteczek, tudzież polieyi miejscowej w tych gminach, wymagają może o wiele więcej reformy, niżeli w miastach pierwszorzędnych, które ustawę już otrzymały, niemniej uproszczenia toku instancyi w sprawach polieyi miejscowej ;

zważywszy, że miasta tej kategorii (jak u. p. Oświęcim, Żywiec, Belz, Dolina, Kałusz, Podhajce, Halicz, Rohatyn, Horodenka i t. d.) w żaden sposób do kategorii gmin wiejskich zaliczonemi być nie mogą ;

komisya gminna sądzi, że należałoby zawezwać Wydział krajowy, ażeby postępując na drodze reformy ustawodawstwa gminnego, przedłożył na najbliższej sesji sejmowej projekt ustawy dla reszty miast i miasteczek.

Jedną z najważniejszych czynności Departamentu I. jest wykonywanie nadzoru nad gminami, tudzież nad reprezentacyami powiatowemi w myśl postanowień odnośnych ustaw.

W sprawozdaniu swem podnosi Departament I. że Wydział krajowy zarządził lustracyę w kilku miastach, których wynik był njemny.

Akty Wydziału krajowego wykazują, że w ostatnich czasach musiano przystąpić do rozwiązania Reprezentacyi miast : Stanisławowa, Drohobycza, Oświęcima, Jarosławia, Żółkwi, a nadto było kilka wypadków złożenia z urzędu członków Zwierzchności miejskich.

Jakkolwiek zarządzenia te były wynikiem konieczności, to komisya gminna sądzi, że zadaniem administracyi jest nie tylko pociągać do odpowiedzialności ex post za popełnione nieprawidłowości i zaniedbania, tudzież konstatowanie strat wynikłych ze złej gospodarki i zaniedbania polieyi, lecz niemniej zadaniem władzy nadzorczej powinno być działanie prewencyjne, zapobiegające nieprawidłowościom, zaniedbaniom i nadużyciom gospodarki gminnej, tudzież stratom, które gminy jako takie i członkowie gmin z tego powodu ponoszą.

Stać się to może tylko w ten sposób, jeżeli Wydział krajowy, idąc w pomoc Wydziałom powiatowym, które odpowiednich sił do fachowej lustracyi gospodarki miast pierwszorzędnych nie posiadają, a nadto w których łonie bardzo często znaczna ilość członków zarządu miejskiego zasiada, a nawet w większości — zarządzać będzie od czasu do czasu fachową lustracyę gospodarki miast pierwszorzędnych przy współdziałaniu delegatów Wydziałów powiatowych.

W ten sposób postępując wzmoćni się publiczna kontrola, zapobieży się wiele złemu i uniknie się niemiłej konieczności pociągania do odpowiedzialności, i ustanawianiu komisarzy rządowych w miejsce rozwiązanych rad miejskich.

Również i Wydziały powiatowe, przynajmniej w znacznej części, potrzebują opieki, rady, wskazówek i pewnego kontaktu z Wydziałem krajowym, który zawsze pożytek przynosi.

Uznając tego potrzebę uchwalił Wysoki Sejm nowelę do §. 48. ust. o Repr. powiat. (ustawa z d. 7. kwietnia 1886) rozszerzając ingerencyę Wydziału krajowego w sprawach rachunkowych, kasowych i wewnętrznej manipulacyi Reprezentacyj powiatowych.

W interesie samorządu powiatowego byłoby pożądanę, ażeby przytoczona ustawa nie pozostała martwą literą i ażeby Wydział krajowy robił częściej z niej użytek, stykając się w ten sposób bliżej z Reprezentacyami powiatowemi.

W końcu sprawozdania z czynności Departamentu I. podnosi Wydział krajowy. że w upłynionym roku było jego 20 orzeczeń wydanych w toku instancyi przedmiotem zażaleń wniesionych do c. k. Trybunału administracyjnego. Z tych 20 zażaleń odrzucił c. k. Trybunał administracyjny 19, a tylko jedno zażalenie uwzględnił i to z powodów zasadniczej różnicy zdania. Powyższy stan rzeczy świadczy chlubnie o judykaturze Wydziału krajowego a ilość rekursów w Departamencie I. jest bardzo znaczną; było ich bowiem w wymienionym okresie 361.

Na podstawie tego sprawozdania komisya gminna wnosi następujące rezolucye:

A. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu I. za czas od 1. lipca 1888 do końca czerwca 1889 do wiadomości.

B. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby nie spuszczać z oka sprawy reformy gmin w ogóle, na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt ustawy gminnej dla miast drugorzędnych i miasteczek.

Przewodniczący.

Ziemiałkowski w. r.

Sprawozdawca

Adam Jędrzejowicz w. r.

